

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 319/2021
18.03.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Миле Чогурић, адвокат из ..., против туженог ЈП „Путеви Србије“ из Београда, чији је пуномоћник Ивана Марковић, адвокат из ..., ради поништаја решења и враћања на рад, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 824/20 од 29.07.2020. године, у седници одржаној дана 18.03.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 824/20 од 29.07.2020. године и пресуда Првог основног суда у Београду П1 946/19 од 04.11.2019. године, исправљена решењем истог суда П1 946/19 од 13.12.2019. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 946/19 од 04.11.2019. године, која је исправљена решењем истог суда П1 946/19 од 13.12.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца па су поништена решења туженог и то: под бројем ...-... од 05.12.2008. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду и решење број ...-.../...-... од 24.11.2008. године којим је тужилац удаљен са рада, као незаконита. Ставом другим изреке, тужени је обавезан да тужиоца врати на рад на радно место Ставом трећим изреке, тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 324.000,00 динара.

Апелациони суд у Београду је, пресудом Гж1 824/20 од 29.07.2020. године, ставом првим изреке, одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио пресуду Првог основног суда у Београду П1 946/19 од 04.11.2019. године, исправљену решењем истог суда П1 946/19 од 13.12.2019. године. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова поступка по жалби, као неоснован.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је изјавио благовремену ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је доставио одговор на ревизију туженог.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20), и утврдио да је ревизија туженог основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је код туженог радио на радном месту ...-... . Побијаним решењем о удаљењу запосленог са рада број ...-.../...-... од 24.11.2008. године, тужилац је привремено удаљен са рада, јер је учинио повреду радне обавезе и то: 1) вршење наплате путарине по магнетној картици у затвореном систему наплате супротно прописаној процедури рада и дужности ... из Правилника о обављању послова посебне накнаде за употребу пута или путног објекта утврђене чланом 12. став 12. тачка 4. и алинеја 3. Анекса уговора; 2) не издавање или неправилно издавање признаница учеснику у саобраћају или непоништавање односно неправилно поништавање признанице које учесник у саобраћају није узео, утврђене чланом 12. тачка 4. и алинеја 1. Анекса уговора; 3) присвајање имовине предузећа или средстава рада утврђене чланом 12. став 12.3 тачка 2. алинеја 6. Анекса уговора. У решењу је наведено да се запослени удаљује са рада од дана достављања решења, а најдуже до 3 месеца и да за време удаљења са рада има право на накнаду зараде у висини од 1/3 од основне зараде. Упозорењем под бројем ...-.../...-... од 21.11.2008. године, тужилац је упозорен да је учинио повреду радне обавезе које су наведене у претходно цитираном решењу о удаљењу запосленог са рада под тачкама од 1) до 3), тако што је дана 29.07.2008. године радећи на ... на наплатној станици „...“ у кабини број ..., страним држављанима учесницима у саобраћају наплаћивао нерегуларну цену и то: у 88 случајева је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша тражио цену од 15 евра уместо регуларне цене од 13 евра; у једном случају је регистровано да је возилу шесте категорије које је долазило из Ниша тражио 13 евра и 2 евра за кафу; у 70 случајева је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша наплатио цену од 15 евра уместо регуларне цене од 13 евра; у 7 случајева је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша тражио цену од 1.200,00 динара уместо регуларне цене од 1.020,00 динара; у 3 случаја је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша наплатио цену од 1.200,00 динара уместо регуларне цене од 1.020,00 динара; у 26 случаја није дао рачун, већ га је бацио у корпу; у 72 случаја делио је рачун на два дела, па је притиском дугмета на штампачу први део рачуна дао учеснику, а други део рачуна бацио; дана 02.08.2008. године радећи на наплати путарине, на наплатној станици „...“ у кабини број ..., страним држављанима учесницима у саобраћају наплаћивао нерегуларну цену и то: у 259 случајева је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша тражио цену од 15 евра уместо регуларне цене од 13 евра; у 192 случаја је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша наплатио цену од 15 евра уместо регуларне цене од 13 евра; у 2 случаја је регистровано да је возилима шесте категорије са наплатне станице Ниш тражио и наплатио цену од 1.200,00 динара уместо регуларне цене од 1.020,00 динара; у 251 случају је регистровано да није дао рачун; у 15 случајева је регистровано да је делио је рачун на два дела, први део рачуна дао возачу, а други део рачуна бацио, дана 14.08.2008. године радећи на наплати путарине, на наплатној станици „...“ у кабини број ...,

страним држављанима, учесницима у саобраћају наплаћивао нерегуларну цену и то: у 265 случајева је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша тражио цену од 15 евра уместо регуларне цене од 13 евра; у 264 случаја је регистровано да је возилима шесте категорије која су долазила из Ниша наплатио цену од 15 евра уместо регуларне цене од 13 евра; у 4 случаја је регистровано да је возилима шесте категорије са наплатне станице Ниш тражио и наплатио цену од 1.200,00 динара уместо регуларне цене од 1.020,00 динара; у 5 случајева је регистровано да је возилима шесте категорије са наплатне станице Ниш наплатио цену од 1.200,00 динара уместо регуларне цене од 1.020,00 динара; у 1 случају је регистровано да је возилу шесте категорије са наплатне станице Смедерево наплатио цену од 5 евра уместо регуларне цене од 3 евра; у 102 случаја је регистровано да није дао рачун; у 170 случајева је регистровано да је делио рачун на два дела, први део рачуна без цене дао возачу, а други део рачуна бацио. Из наведеног је утврђено да је упозорени извршио наведене повреде радне обавезе тако што је тражио и наплаћивао путарину супротно Ценовнику, тако што се задуживао правом ценом (за ту категорију возила и релацију), а наплаћивао већу цену да би разлику цене задржао за себе. Затим би издавао нерегуларне признанице, на начин што је део признанице на којој цена (права цена за ту категорију возила и релацију за коју се задужио) цепао и бацао, а давао учеснику у саобраћају остатак признанице који садржи ИД код ..., датум, време наплате и релацију, док у неким случајевима није уопште издавао рачун. Дана 14.08.2008. године је новац од наплате путарине дао раднику обезбеђења и колеги чиме је поступио супротно Правилнику, а све на основу извештаја референта видео надзора. Решењем о отказу уговора о раду бројем ...-... од 05.12.2008. године, тужиоцу је отказан уговор о раду због учињених повреда радне обавезе које су наведене на исти начин као и у претходно донетом упозорењу и решењу о удаљењу запосленог са рада. Тужилац се на упозорење број ...-.../...-... од 21.11.2008. године, изјаснио писаним поднеском заведеним код туженог под бројем ...-.../...-... дана 01.12.2008. године у ком је навео да је на радном месту малтретиран, иако је био „уредан на послу, тачан и одговоран“, као и да није учинио ни једну повреду радне дужности, нити оштетио предузеће. Поставио је питање зашто нису суспендовани најближи сарадници директора сектора чија је имена навео и указао на незаконитости у њиховом раду. Предложио је да тужени стави ван снаге решење о његовом удаљењу са рада. Уз жалбу коју је изјавио дана 19.02.2016. године против пресуде првостепеног суда П1 2986/10 од 18.12.2015. године, којом је одбијен његов тужбени захтев за поништај предметних решења и одбачена његова тужба за чинидбу и враћање на рад на радно место ..., тужилац је приложио налаз Комисије судских вештака неуропсихијатара у предмету Другог основног суда у Београду К 398/14, по оптужном предлогу поднетом против тужиоца, као оптуженог коме ја стављено на терет да је на наплатној рампи у-..., дана 20.01.2012. године присвојио новац у износу од 56.430,00 динара, чиме је извршио кривично дело проневере из члана 364. став 1. КЗ. У том предмету, судски вештаци, неуропсихијатри дали су мишљење да „због операције тумора хипофизе 2008. године, се тужилац од тада па на даље налазио у сталној медикаментозној терапији која је неопходна у тим случајевима, а да терапија коју прима због основне болести, као и пратеће болести синдрома анксиозна-депресивног стања, могу да доведу до пада концентрације и неадекватног реаговања на осетљивим местима у која спадају и радна места са новцем, због чега су његови капацитети за схватање и расуђивање смањени, нарочито у ситуацијама стреса или конфликта, када долази до декомпезације“.

Заснивајући своју одлуку на мишљењу Комисије судских вештака о томе да је тужиочева способност схватања значаја дела и могућност управљања својим поступцима била битно смањена, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, поништили побијана решења а туженог обавезали да тужиоца врати на радно место ..., јер су закључили да тужилац није својом кривицом учинио повреду радне обавезе која му је стављена на терет, у смислу одредбе члана 172. тачка 2. Закона о раду, те да није испуњен отказни разлог из члана 179. тачка 2. истог Закона.

По оцени Врховног касационог суда, основано тужени у ревизији указује да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање непотпуно утврђено.

Одредбом члана 179. став 1. тачка 2. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/2005), прописано је да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду, ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца и то: ако запослени својом кривицом учини повреду радне обавезе утврђене општим актом или уговором о раду. Сходно одредби члана 180. истог Закона, послодавац је дужан да пре отказа уговора о раду у случају из члана 179. тачка 2. тог Закона, запосленог писаним путем упозори на постојање разлога за отказ уговора и да му остави рок од најмање 5 радних дана од дана достављања упозорења да се изјасни на наводе из упозорења.

Одредбом члана 62. став 2. Колективног уговора туженог од 03.07.2006. године, прописано је да запослени може привремено да буде удаљен са рада ако је природа повреде радне обавезе, односно кршење радне дисциплине или понашање запосленог такво да не може да настави рад код послодавца, пре истека рока из члана 70. став 1. и члана 71. став 2. тог Колективног уговора. У члану 69. став 1. тачка 8. алинеја 3, љ, и и о, прописано је да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду, ако за то постоје оправдани разлози који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца и то: ако запослени својом кривицом учини повреду радне обавезе тако што злоупотреби службени положај у намери да за себе или другог оствари противправну имовинску корист, не придржава се односно не спроводи одлуке донете од стране органа послодавца, несавесно, неблаговремено и немарно извршава радне обавезе.

Правилником о обављању послова наплате посебне накнаде за употребу пута или путног објекта из 2008. године заведеним код туженог под бројем IV-953-03-2393 од 14.03.2008. године, прописано је да ... врши наплату путарине тако што приликом доласка возила на наплатно место утврђује визуелно категорију возила и уноси тај податак преко тастатуре у рачунар. Затим, у затвореном систему наплате узима картицу од учесника у саобраћају и убацује је у читач картице, а у отвореном систему потврђује категорију. Након појаве цене на екрану, укуцава тачан примљени износ новца од учесника у саобраћају, а по пријему целокупног износа новца, потврђује наплату и издаје признаницу о извршној наплати путарине учеснику у саобраћају. Уколико учесник у саобраћају не преузме признаницу, ... је дужан да исту, поништењем цепањем преко пола, одмах баци у канту за отпатке, пошто возило прође механичку баријеру, а у сваком случају пре одређивања категорије следећег возила које долази на наплатно место.

У конкретном случају, побијаним решењима, тужилац је прво удаљен са рада, а потом му је и отказан уговор о раду, јер је на основу извештаја референта видео надзора утврђено да је учинио повреде радне обавезе тако што је вршио наплату путарине супротно прописаној процедури и дужностима ... из Правилника о обављању послова посебне накнаде за употребу пута или путног објекта, регистровану у више стотина случајева. У изјашњењу на упозорење број ...-.../...-... од 21.11.2008. године, тужилац се није позивао на неурачунљивост, него, се супротно томе, изјаснио да је „на послу тачан и одговоран“ и да није „направио ни једну повреду радне дужности, нити оштетио туженог ни за један динар, односно евро“.

Кривица је психички однос учиниоца према свом делу који се огледа у постојању свести (представе) о предузетој радњи (чињења или нечињења), узрокованој последици (као промени у спољном свету) и узрочном односу између њих у смислу постојања воље, хтења или само пристајања у односу на произведену последицу. Претпоставка кривице је урачунљивост. То значи да је за постојање кривице потребан здрав, нормалан психички апарат код учиниоца кажњивог дела. Такав психички статус мора да постоји у време предузимања противправне радње и то управо у односу на ту радњу, што је претпоставка за кажњавање. Само оном лицу које је било урачунљиво и које је свесно предузело противправну радњу, може се изрећи прописана казна. За утврђење чињенице стања урачунљивости тужиоца у време предузимања инкриминисаних радњи, суд не располаже стручним знањем, па је било неопходно да ту чињеницу утврди вештачењем. Мишљење Комисије судских вештака-неуропсихијатара дато у предмету Другог основног суда у Београду К 398/14 није релевантно за утврђење те чињенице. Тај поступак вођен је по оптужном предлогу против тужиоца, као оптуженог, коме је стављено на терет да је дана 20.01.2012. године на наплатној рампи Београд-Бубањ поток присвојио новац у износу од 56.430,00 динара, чиме је извршио кривично дело проневере из члана 364. став 1. КЗ. Дакле, ради се о делу које датира из периода дужег од 3 године након периода извршења повреда радних обавеза које су му, предметним решењима, стављена на терет. Осим тога, закључак Комисије судских вештака-неуропсихијатара о томе да је способност схватања значаја дела и могућност управљања поступцима, код тужиоца била битно смањена, односи се на чињеницу да је тужилац оперисан 2008. године и да се „од тада“ налази на сталној медикаментозној терапији, те да последице обољења хипофизе, као и узимања терапије узрокују односно могу да доведу до пада концентрације и неадекватног реаговања на осетљивим местима у која спадају радна места са новцем. У овој парници није утврђено да ли је у време када му је, побијаним решењима, стављено на терет да је извршио повреде радних обавеза (јул и август 2008. године) тужилац примао терапију, и ако је то случај, од каквог је утицаја та чињеница на то што је тужилац, у више стотина случајева, погрешно наплаћивао путарину захтевајући од возача виши износ путарине од прописаног износа и погрешно издавао или уопште није издавао рачуне о наплаћеној путарини. С тим у вези, није утврђено ни када је тужилац оперисан и од када прима терапију, која, по мишљењу Комисије вештака, може да доведе до пада концентрације и неадекватног реаговања на осетљивим местима у која спадају и радна места са новцем.

На основу изложеног, одлуке нижестепених судова су укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење, а укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од његовог исхода.

У поновном поступку потребно је да првостепени суд чињенично стање у потпуности и правилно утврди разјашњењем чињенице о томе да ли је повреда радних дужности, које су му оспореним решењима стављене на терет, тужилац учинио својом кривицом, или то није случај, да би потом имао могућност да, правилном применом материјалног права, о његовом тужбеном захтеву донесе нову и на закону засновану одлуку.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Весна Поповић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић